

Circulair ondernemen bij Bouwbedrijf Jan Snel

In mei 2019 organiseerde SCCM twee webinars over circulair ondernemen en werd het informatieblad 'Circulaire economie met ISO 14001' gepubliceerd. Vanwege de grote belangstelling voor het onderwerp was SCCM benieuwd naar de praktijkervaring van een onderneming. We spraken met Edwin van Duivendijk, hoofd VGM en kwaliteit en Daan Kosterman, projectleider circulair van Modulair bouwbedrijf Jan Snel over hun ervaring met circulair ondernemen en de relatie met ISO 14001.

jansnel
FLEXIBEL BOUWEN

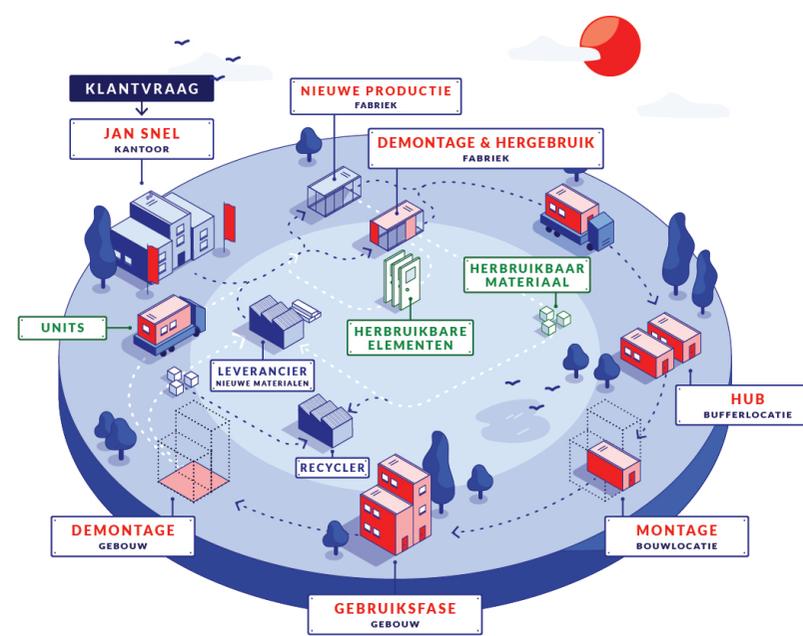
Jan Snel is een modulair bouwbedrijf gespecialiseerd in tijdelijke en permanente huisvesting met vestigingen in Nederland (Montfoort, Hulst, Eemshaven) en het buitenland (België, Duitsland, UK en Qatar). De modulaire bouw kenmerkt zich door gebruik te maken van units die op de eigen productielocatie worden gemaakt en samengevoegd tot een gebouw passend bij de wensen van de klant. Jan Snel bouwt zowel tijdelijke huisvesting als huisvesting die permanent blijft staan voor bijvoorbeeld scholen, kantoren of studentenhuisvesting. De gebouwen zijn te alle tijden gemakkelijk te demonteren.

Edwin Duivendijk: 'De basis van ons proces is voor een deel al circulair. We maken units die we op locatie samenvoegen tot een gebouw. Als het gebouw niet meer nodig is, halen we de units weer weg en verbouwen deze tot nieuwe units voor een volgend project. Net zoals andere bedrijven zijn we begonnen met het verminderen van de hoeveelheid afval en het energieverbruik. We waren al gecertificeerd voor ISO 9001 en VCA en sinds december 2016 zijn we gecertificeerd voor ISO 14001.

De ISO 14001-norm hielp ons om gestructureerder met milieu bezig te zijn. Hierdoor zijn we veel meer gaan monitoren. Dit zorgde voor meer inzicht in milieuaspecten en gaf ons de kans om verbeteringen te realiseren. De verbeteringen bleven echter beperkt tot energie, afval en hergebruik van materialen. We hadden de wens om scherpere doelstellingen te formuleren. Toen zijn we ons gaan verdiepen, waardoor we mogelijkheden hebben gevonden om te blijven verbeteren. De stappen die we nemen passen bij ons geloof in een schone wereld zonder verspilling. Dus niet alleen grondstoffen hergebruiken, maar volledig circulair werken. Hier gaat het bijvoorbeeld ook om bij de realisatie van de huisvesting al na te denken over hoe deze weer gemakkelijk opnieuw ingezet kan worden.'

'Samen hebben we het software programma Ecochain gekozen om een nulmeting uit te voeren', zegt Daan Kosterman. 'Ecochain is een duurzaamheidsplatform, met hun ondersteuning en tool konden we bepalen waar onze grootste invloed ligt. Hiervoor was onze CO₂-voetafdruk het uitgangspunt. We hebben uitgezocht welke materialen we gebruiken en in welke hoeveelheden, maar ook wat onze leveranciers gebruiken om aan ons te kunnen leveren. Voor het grootste deel van deze materialen hebben we Levenscyclusanalyses (LCA's) opgevraagd en verkregen van onze leveranciers en producenten. Waar de informatie niet beschikbaar was, hebben we informatie uit de Nationale Milieudatabase gehaald. Deze aanpak past binnen ISO 14001:2015 als je kijkt naar het levenscyclusperspectief, maar gaat wel een stukje verder', aldus Edwin Duivendijk, 'en we voldeden daarmee ook al aan de eisen uit ISO 14001:2015.

Circulair ondernemen is nu onderdeel van het langetermijnbeleid van de organisatie. Vanwege het belang dat in de organisatie aan circulair ondernemen wordt gehecht, draait inmiddels het hele milieumanagementsysteem hierom. Onze doelstelling is om een duurzame productie in te richten waarin we in 2023 voor 80% circulair werken met gebruik van zoveel mogelijk ecologische materialen. Het afval wat we nog wel produceren moet volledig recyclebaar zijn. Om hier te komen focussen we op het nog meer recyclen van units en materialen, willen we minimaal 50% van onze energie zelf opwekken en streven we naar 80% recyclebaar afval in 2021.'

Edwin Duivendijk:

“De stappen die we nemen passen bij ons geloof in een schone wereld zonder verspilling. Dus niet alleen grondstoffen hergebruiken, maar volledig circulair werken.”

MKI (MILIEU KOSTEN INDICATOR)

De MKI (Milieu Kosten Indicator) staat voor de milieubelasting gedurende de levensloop van een product, gebouw of GWW-werk. Bij de MKI worden alle milieueffecten omgerekend tot één getal: de Milieu Kosten Indicator-waarde (MKI-waarde). Hoe lager de MKI-waarde, hoe duurzamer. Een lagere MKI-waarde betekent veelal ook CO₂-reductie en een bijdrage aan de doelen van de Circulaire Economie. De MKI-waarde wordt steeds vaker onderdeel van aanbestedingen. Onder MKI worden de volgende milieueffecten meegerekend: humane toxiciteit, klimaatverandering (CO₂), Ecotoxiciteit, verzuring, vermisting, uitputting van grondstoffen.

Met de MKI kun je de MPG berekenen. De MPG – Milieu Prestatie Gebouw – staat voor de milieubelasting per functionele eenheid gebouw. Hiertoe wordt de totale milieubelasting gedurende de gebouwlevensloop (MKI) teruggerekend naar een score per jaar. Wettelijk gezien wordt er gewerkt met de Energie Prestatie Coëfficiënt (EPC). In het Bouwbesluit liggen de EPC-eisen vast voor woningbouw en utiliteitsbouw. Vanaf 1 januari 2021 worden de EPC-eisen vervangen door de invoering van de eisen voor bijna energieneutrale gebouwen (BENG). Meer informatie via de site van RVO: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/wetten-en-regels/nieuwbouw/energieprestatie-beng>.

‘We hebben al veel gedaan hoor’, zeggen beide mannen in koor. ‘Op hoofdlijnen hebben we vorig jaar bepaald waar onze grootste milieupact zit. Op basis hiervan zijn we de makkelijkste verbeteringen eerst gaan realiseren. De eerste was de overstap naar groene stroom, makkelijk te realiseren en een grote impact op onze milieuoetadruk. Ook zijn we met leveranciers gestart om te kijken welke afvalstromen zij zelf weer konden inzamelen en hergebruiken in hun proces. Dit doen we nu voor EPS (piepschuim gebruikt als isolatie), steenwol en gipsvezelplaat. Ook kopen we nu 100% duurzaam hout in en mogen leveranciers in hun producten ook alleen duurzaam hout gebruiken.’

‘We gebruiken de MKI, de Milieu Kosten Indicator. Deze is op dit moment leidend om een circulair gebouw te kunnen becijferen. Met de MKI kan je de MPG (Milieu Prestatie Gebouwen) berekenen. Op dit moment mag de MPG volgens het bouwbesluit niet hoger zijn dan € 1,- per m². Dit wordt volgend jaar bijgesteld naar € 0,80 per m² en de jaren daarop steeds lager. Dit zorgt ervoor dat men gedwongen wordt om een gebouw met een lage impact te realiseren, dit is het begin van een duurzame wereld.

Om de ontwikkelingen te kunnen blijven volgen hebben we over 2018 en 2019 onze volledige MKI-impact inzichtelijk van onze gebouwen. Zo kunnen we de milieupact van onze gebouwen onderling op een veelzijdige manier vergelijken op materiaalstroom, impact per m², impact van processen, vervoer en realisatie. Hierdoor kunnen we concrete stappen zetten naar duurzamere realisatie van gebouwen.’

‘Milieu is een belangrijke drijfveer, maar kwaliteit staat voorop. Daar doen we geen concessie in. Een belangrijk onderdeel van onze units is het stalen frame wat we gebruiken. Om ervoor te zorgen dat de kwaliteit hoog blijft en we de units vaker en/of langer kunnen gebruiken, blijven we staal gebruiken als basis. We zorgen er wel voor dat we meer gerecycled staal gebruiken in plaats van staal van nieuw gedolven erts.’

Daan Kosterman:

“Voor 2020 gaan we onze milieuoetadruk meetbaar maken, inclusief de door ons gebruikte materialen.

Voor de kenners, de scope 3-emissies.”

‘Voor 2020 gaan we onze milieuoetadruk meetbaar maken, inclusief de door ons gebruikte materialen. Voor de kenners, de scope 3-emissies’, licht Daan Kosterman toe. ‘Hiervoor moeten we dus de milieupact van al onze gebruikte materialen kennen. Dat zal voor de kleinere stromen nog niet lukken, maar voor alle grote stromen wel. Hiervoor gaan we gesprekken aan met onze leveranciers en vragen we ze om de milieupact van hun producten te berekenen. Dit is niet altijd even makkelijk, maar leveranciers reageren eigenlijk altijd positief. Wij zijn vaak de eerste partij die dat aan ze vraagt, maar we zullen zeker niet de laatste zijn. Daarbij zorgt onze vraag weer voor een hoger kennisniveau bij onze leveranciers over de milieupact van hun producten. We hopen dat zij die kennis gaan inzetten om hun producten te verbeteren en aan hun toeleveranciers de milieuvragen te stellen. Ook de afspraken over hergebruik van afvalstromen kwamen best snel tot stand.’

‘We gaan ook een onderzoek doen om te kijken of het mogelijk is de wanden die we in onze units gebruiken uit elkaar te laten halen, zodat de verschillende materialen hergebruikt kunnen worden. Dit is al snel niet meer economisch haalbaar door de beperkte opbrengst van de materialen en de hoge arbeidskosten. Toch gaan we ons hierin verdiepen, omdat dit een grote afvalstroom is.’

‘We realiseren ons heel goed dat wij geen traditioneel bouwbedrijf zijn en dat het voor ons om verschillende redenen makkelijker is om circulair te ondernemen. Dit komt bijvoorbeeld omdat de basis van ons product altijd gelijk is (units met eenzelfde basis), we op eigen productielocaties het grootste deel van het werk doen en we de units na gebruik ook weer retour krijgen. Door de omvang van onze productie is het voor onze leveranciers interessant om serieus met onze wensen voor circulair ondernemen om te gaan.’ aldus Edwin Duivendijk. ‘We hopen echter dat we door de vragen die we aan iedereen stellen en het voorbeeld wat we geven, het steeds gebruikelijker wordt om, geheel of gedeeltelijk, circulair te ondernemen.’

ISO 14001

Nog even terug naar het ISO 14001-systeem en hoe circulair ondernemen hierin verwerkt is.

Edwin Duivendijk licht toe. 'Jan Snel heeft de wens voor circulair ondernemen, dit is onderdeel van onze strategie en de lange en kortetermijndoelstellingen. Er worden op het gebied van duurzaamheid steeds vaker eisen gesteld door stakeholders, dit zie je terug in de aanbestedingen. Dit betreft nog niet het circulair ondernemen, maar de verwachting is dat dit wel een onderwerp voor de toekomst is. We hebben inmiddels een werkgroep circulariteit,

TIPS

- Begin met het opzetten van ISO 14001. Dit helpt om te gaan monitoren en data te verzamelen. Je hebt eerst inzicht nodig voor je iets met circulariteit kunt doen.
- Betrek de organisatie bij je doel om circulair te werken en maak verbeteringen zichtbaar.
- Blijf vooral ook de kleine verbeteringen uitvoeren die voor het personeel zichtbaar zijn, zoals het vervangen van plastic bekertjes door papier. Dit heeft een positief effect op de betrokkenheid van de organisatie.
- Begin met de onderwerpen te verduurzamen met een grote impact en waar je invloed op hebt en zoek ondertussen samen met anderen (bijvoorbeeld je leveranciers), naar oplossingen voor complexere problemen die vaak ook meer om de details draaien.
- Het is soms moeilijk om levenscyclusanalyse (LCA) of environmental product declaration (EPD) van materialen van leveranciers te krijgen. Blijf vragen en samen met leveranciers zoeken naar antwoorden maar vaar niet blind op alles wat de leverancier aangeeft. Vorm ook je eigen mening.
- Bespreek de CO₂/MKI (milieukostenindicator)-berekeningen die je in de organisatie uitvoert met een bredere groep en betrek ook mensen die weinig kennis hebben. De kritische vragen van anderen helpen je om de juiste focus en detail te vinden.

Edwin Duivendijk:

“Hierin is onder andere onze missie uitgewerkt: het kwantificeren van **circulariteit**, de productielijn optimaliseren, zoeken naar **ketensamenwerking** met leveranciers, **CO₂-reductie**, **hergebruik** van **componenten** optimaliseren, ons **bouwproces verduurzamen** en een **zero waste afvalbeleid** doorvoeren.”

waarin alle afdelingen en de directie zijn vertegenwoordigd om de betrokkenheid te borgen. De directiebetrokkenheid is daarmee geborgd (hoofdstuk 5, ISO 14001).

De contextanalyse (hoofdstuk 4, ISO 14001) maakt onderdeel uit van de OGSM (Objectives, Goals, Strategies, Measures of (langetermijn)doelen, doelstellingen, strategie en maatregelen). Hierin is onder andere onze missie uitgewerkt: het kwantificeren van circulariteit, de productielijn optimaliseren, zoeken naar ketensamenwerking met leveranciers, CO₂-reductie, hergebruik van componenten optimaliseren, ons bouwproces verduurzamen en een zero waste afvalbeleid doorvoeren.

Met het in kaart brengen van de milieubelasting van de verschillende grondstoffen die gebruikt worden, wordt duidelijk waar de risico's en kansen liggen (hoofdstuk 6, ISO 14001). Op basis van deze risico's en kansen wordt bepaald welke grondstoffen prioriteit hebben om te vervangen of de afvalstroom aan te pakken. Edwin Duivendijk: 'Hiermee geven we invulling aan de hoofddoelstellingen (zie eerder in de tekst) op het gebied van circulair ondernemen. Op deze manier blijven we continu verbeteren (hoofdstuk 10, ISO 14001). Door elk jaar onze milieuvoetafdruk te berekenen kunnen we zien of we onze doelstellingen realiseren.'

'Natuurlijk bespreken we onze voortgang op gebied van circulair ondernemen niet alleen in de werkgroep circulariteit. We betrekken alle medewerkers bij de stappen die we nemen en de benodigde inspanning van de organisatie. Dat doen we via onze eigen Jan Snel-app waarin we updates geven aan het hele bedrijf. Extern dragen we naar leveranciers en klanten zoveel mogelijk uit waar we mee bezig zijn en vragen we leveranciers specifiek waar zij ons kunnen helpen met bijvoorbeeld informatie over producten en de mogelijkheid om afvalstromen terug te nemen voor hergebruik. En evalueren we alle activiteiten en resultaten tijdens de jaarlijkse directiebeoordeling. (hoofdstuk 7 en 9, ISO 14001).'